MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta tad-19 ta' Gunju, 2003

Citazzjoni Numru. 2352/1997/1

Michelina armla ta' Emmanuel Spiteri u wliedha Mario, Maria Concetta, xebba, u Brian, ilkoll a]wa Spiteri

versus

It-Tabib Prin`ipali tal-Gvern u l-Onor. Ministru g]as-Sa]]a u Kura g]all-Anzjani

F'din il-kaw\a l-atturi qeg]din jitolbu l-]las ta' danni g]ax qeg]din ig]idu illi l-awtur tag]hom sofra debilità permanenti min]abba kura li ng]atatlu]a\in.

I`-`itazzjoni tg]id illi fit-13 ta' Marzu 1994 Emmanuel Spiteri, \ew[l-attri`i Michelina u missier l-atturi l-o]ra, kien intbag]at l-Isptar San Luqa mill-Professur Dr Louis Buhagiar biex jag]mel xi e\amijiet medi`i li minnhom]are[illi kien je]tie[il-kemoterapija. Wara illi din il-kura bdiet ting]atalu, Emmanuel Spiteri re[a' mar l-isptar fl-1 ta' {unju 1994 biex jing]ata t-tielet kors tal-kura; l-istruzzjonijiet kienu "*to give Adriamycin 80mgm slowly I.V. and Cisplatin 50mgm I.V. in Saline or Dextrose over 4 hrs*".

Waqt illi dan it-tielet kors kien qed jing]ata mit-Tabib Joe Borg, dan it-tabib ma mexiex bil-metodu u bl-attenzjoni b]al ma kien [ara fi\-\ew[okka\jonijiet ta' qabel, fejn il-medi`ina ng]atat bi *drip*: minflok, it-tabib g]a[[el u ta l-medi`ina b'injezzjoni, u min]abba f'hekk Emmanuel Spiteri]ass u[ig] kbir u]ruq f'idu x-xellugija, fejn kienet injettata l-medi`ina.

Kemm Emmanuel Spiteri kif ukoll ibnu, l-attur Mario Spiteri, g]arrfu lit-tabib b'dan l-u[ig] u]ruq straordinarju, i\da t-tabib kompla jinjetta l-medi`ina. Min]abba f'hekk intef]et bo``a kbira fl-id ix-xellugija; din il-bo``a nfaqg]et u]alliet ferita. Issej]u l-infermiera u dawn irrapportaw illi l-pazjent kellu *phlebitis*, u qieg]du boro\ tas-sil[fuq il-ferita; fil-fatt, i\da, il-pazjent kellu *necrosing cellulitis*.

I`-`itazzjoni tkompli tg]id illi min]abba l-mod negli[enti u traskurat kif ing]ata l-kemoterapija, Emmanuel Spiteri kellu ferita li kienet te]tie[li jsiru \ew[operazzjonijiet ta' *skin graft* biex tag]laq, u g]al \mien bejn {unju ta' l-1994 u Frar ta' l-1995 kien imur kuljum il-*burns unit* ta' l-Isptar San Luqa. Kellu wkoll itemm l-impjieg tieg]u mal-*Malta Drydocks* fit-13 ta' Jannar 1995. Miet fit-12 ta' Lulju 1995 min]abba fi *Pleural and Peritoneal Mesothelioma*.

Billi, meta miet, kien [à temm l-impjieg mal-*Malta Drydocks*, l-atturi, b]ala werrieta tieg]u, ma]adux il-benefi``ju li kien imiss lilhom li kieku l-awtur tag]hom miet waqt li kien g]adu impjegat.

L-atturi jg]idu illi g]al dan ja]tu l-konvenuti, jew xi wie]ed minnhom, g]ax Emmanuel Spiteri kien temm l-impjieg tieg]u min]abba fil-ferita li kellu f'idu x-xellugija li [arrab bi]tija tal-konvenuti jew ta' xi wie]ed minnhom. Billi g]alxejn sej]u lill-konvenuti biex i]allsu d-danni, l-atturi fet]u din il-kaw\a u qeg]din jitolbu illi l-qorti:

1. tg]id illi l-konvenuti ja]tu g]ad-debilità permanenti fl-id ix-xellugija ta' Emmanuel Spiteri u g]ad-danni kollha min]abba f'hekk, fosthom it-telfien tal-benefi``ju finanzjarju li kienu jie]du l-atturi li kieku l-awtur tag]hom miet waqt li kien g]adu impjegat;
2. tillikwida d-danni; u
3. tikkundanna lill-konvenuti j]allsu d-danni hekk likwidati, flimkien ma' l-ispejje\ u l-img]ax mid-data ta' l-ittra uffi`jali ta' l-1 t'April 1997.

Il-konvenuti ressqu dawn l-e``ezzjonijiet:

1. il-pro`eduri ma jiswewx g]ax ma kienx notifikat l-Avukat tar-Repubblika, kif irid l-art. 181B tal-Kap. 12; wara illi l-Avukat {enerali laqa' n-notifika waqt is-smig], fis-16 ta' {unju 1998[1], il-konvenuti irtiraw din l-e``ezzjoni;
2. il-konvenuti ma ja]tux u ma jwe[bux g]ad-danni;
3. il-Ministru responsabbli g]ad-Dipartiment tas-Sa]]a ma hux kontradittur le[ittimu, kemm fid-dawl ta' dak li jg]id l-art. 181B tal-Kap. 12 kif ukoll g]ax din hija azzjoni g]al danni li ma jwe[ibx g]alihom il-ministru;
4. safejn mag]mula kontra t-Tabib Ewlieni tal-Gvern, l-azzjoni jonqosha "fondament [uridiku" g]ax kontra dan il-konvenut ma hemmx allegazzjoni ta' *culpa in eligendo*.

Il-fatti li wasslu g]al din il-kaw\a [raw hekk:

Emmanuel Spiteri, l-awtur ta' l-atturi, kien ja]dem it-tarzna. Fit-13 ta' Marzu 1994 intbag]at l-Isptar San Luqa mill-konsulent Dr Louis Buhagiar biex isirulu xi e\amijiet billi kien hemm suspett illi kellu *mesothelioma*. Wara li kellu r-ri\ultati l-konsulent idde`ieda x'kura kellha ting]ata lill-pazjent, u fit-22 t'April 1994 il-pazjent ing]ata kors ta' *Adriamycin* li ma]alla ebda konsegwenzi]\iena.

Fit-12 ta' Mejju 1994, billi kien hemm istruzzjonijiet tal-konsulent illi l-pazjent jitqieg]ed fuq *"repeat chemotherapy regime*", ing]ata 80mgm *Adriamycin* "*by slow I.V. infusion*". Dan it-tieni kors ukoll ma]alliex effetti]\iena.

Fl-1 ta' {unju 1994 re[a' da]al l-isptar biex jing]ata t-tielet kors; l-istruzzjonijiet kienu "*to give Adriamycin 80mgm slowly I.V. and Cisplatin 50mgm I.V. in Saline or Dextrose over 4 hrs*". Waqt illi l-pazjent kien qieg]ed jing]ata l-medi`ina mit-Tabib Joseph Borg ]ass u[ig] f'idu x-xellugija fejn kienet injettata l-medi`ina, u r-*records* ta' l-isptar juru illi "*at 5.30 p.m. patient had phlebitis; Venflow removed; cold compress applied on area*".

|viluppat ferita b'nekro\i tat-tessuti, u l-pazjent tilef l-u\u s]i] tal-minkeb g]ax beda jin[ibidlu. Sarlu intervent fl-20 ta' Lulju 1994 u ie]or fit-18 ta' Lulju 1994; intbag]at id-dar fit-22 t'Awissu 1994.

Il-pazjent miet fit-12 ta' Lulju 1995; il-kaw\a tal-mewt ma kinitx il-ferita i\da l-*mesothelioma* li kienet fuqu minn qabel.

---

[1] *Fol.* 18.

Il-konsulent qal illi kien bi]tija tat-tabib li kien ta l-medi`ina fl-1 ta' {unju 1994 illi \viluppat il-ferita fil-pazjent, g]ax il-mod kif ta l-medi`ina kien "*injudicious and careless*".

It-tabib li kien ta l-medi`ina xehed illi hu raha ]a[a stramba illi dik il-medi`ina partikolari ting]ata bil-mod kif ing]atat u mhux bi *drip*, kif jirrakkomandaw l-i*standard texts* fuq il-materja[2]; madankollu, billi l-pazjent ma kienx tieg]u i\da tal-konsulent, u kien il-konsulent li ta l-istruzzjonijiet dwar kif kellha ting]ata l-medi`ina, lit-tabib deherlu li kellu jimxi fuq dak li kiteb il-konsulent.

Biex juri illi kienu l-istruzzjonijiet li kien ta l-konsulent g]al dik l-okka\joni li ma kinux tajba, u mhux il-mod kif hu ta l-medi`ina, it-tabib wera illi, g]all-okka\joni ta' wara, meta kellha ter[a' ting]ata l-medi`ina, dawk l-istruzzjonijiet inbidlu u l-medi`ina ng]atat bi *drip*.

Il-qorti taqbel mas-sottomissjoni ta' l-atturi illi ma kienx in-nuqqas ta' persuna wa]da li wassal biex [ara dak li [ara. Kien hemm serje ta' nuqqasijiet — dak tal-konsulent illi ta struzzjonijiet biex il-medi`ina ting]ata b'mezz li ma hux dak rakkomandat u li hu aktar ta' riskju; dak tat-tabib li ta l-medi`ina, illi g]alkemm raha]a[a stramba li l-medi`ina ting]ata b'dak il-mod, ma waqafx biex jie]u l-parir tal-konsulent u jistaqsih jekk tassew riedx illi l-medi`ina ting]ata b'dak il-mod, i\da baqa' g]addej g]alkemm il-pazjent qallu illi fl-okka\jonijiet ta' qabel il-medi`ina kienet ing]atatlu bi *drip*; dak ta' l-infermiera illi ma apprezzawx sew il-gravità tas-sitwazzjoni u ma talbux parir fil-pront — li juru illi kien is-sistema m]addem fl-isptar, li ma jag]tix importanza bi\\ejjed lill-]tie[a f'kull waqt ta' komunikazzjoni `ara u pre`i\a bejn it-tobba meta jkun hemm aktar minn tabib wie]ed qieg]ed jie]u]sieb ta' pazjent, flimkien man-nuqqasijiet ta' persuni individwali, li wassal g]all-]sara.

G]alhekk, ladarba l-konvenuti huma msej]a biex iwie[bu g]an-nuqqasijiet tas-sistema m]addem fl-isptar, u mhux g]an-nuqqas ta' xi impjegat partikolari, il-kwistjoni ta' *culpa in eligendo* ma tqumx.

Barra minn hekk, il-*culpa in eligendo* hija me]tie[a fil-ka\ ta' responsabbiltà *ex delicto* u mhux fil-ka\ fejn kien hemm relazzjoni minn qabel bejn il-partijiet. G]alkemm ir-relazzjoni bejn il-gvern u pazjent fi sptar tal-gvern ma hix

[2] Ara l-*affidavit* ma]luf mit-Tabib Joseph Borg fil-5 ta' {unju 2000, *foll*. 49 *et seq.*

wa]da kuntrattwali, madankollu ma jistax jing]ad illi ma kien hemm ebda relazzjoni bejniethom qabel l-in`ident, g]ax il-pazjent, kemm b]ala kontribwent fiskali u wkoll b]ala kontribwent fis-sistema tas-sigurtà so`jali, kellu jedd illi jing]ata kura fl-isptar tal-gvern, u l-gvern kellu l-obbligu li jag]ti dik il-kura.

G]alhekk l-e``ezzjoni mibnija fuq nuqqas ta' *culpa in eligendo* hija mi`]uda, u l-gvern g]andu jwie[eb g]ad-danni li [arrab il-pazjent.

Hemm ukoll l-e``ezzjoni ta]t l-art. 181B tal-Kodi`i ta' Organizzazzjoni u Pro`edura ~ivili li tg]id illi l-Ministru responsabbli g]ad-Dipartiment tas-Sa]]a ma hux kontradittur le[ittimu:

181B. (1) Il-Gvern g]andu jkun rappre\entat fl-atti u fl-azzjonijiet [udizzjarji mill-kap tad-dipartiment tal-gvern li jkun inkarigat fil-materja in kwistjoni.

Din l-e``ezzjoni hija tajba: il-konvenut huwa l-Gvern ta' Malta u l-kwistjoni hija biss min jidher g]alih. Il-kap tad-dipartiment tal-gvern li hu inkarikat mill-isptarijiet tal-gvern huwa t-Tabib Ewlieni tal-Gvern, u g]alhekk dan wa]du kellu jidher g]all-gvern fil-kaw\a tallum, u ma kienx hemm g]alfejn ikun im]arrek il-ministru wkoll.

G]alhekk l-e``ezzjoni mibnija fuq l-art. 181B tal-Kodi`i ta' Organizzazzjoni u Pro`edura ~ivili hija milqug]a, u l-qorti to]ro[lill-Ministru tas-Sa]]a mill-kaw\a.

Fadal il-kwistjoni tal-likwidazzjoni tad-danni.

L-atturi qeg]din ig]idu illi l-awtur tag]hom telaq l-impjieg tieg]u minn mat-tarzna qabel ma miet, u g]alhekk huma ma]adux il-benefi``ju li kienu jie]du b]ala su``essuri tieg]u li kieku miet waqt li kien g]adu impjegat.

Mix-xhieda]are[i\da illi l-awtur ta' l-atturi telaq l-impjieg tieg]u mhux min]abba l-ferita i\da ta]t skema li tatu benefi``ju talli telaq l-impjieg qabel il-waqt min]abba fil-marda li kellu[3]. G]alhekk, ladarba ma kienx min]abba l-ferita illi l-awtur ta' l-atturi telaq l-impjieg tieg]u, ma jistax jing]ad illi l-benfi``ju li tilfu l-atturi kien konsegwenza tan-nuqqas tal-konvenut.

Jibqa' l-fatt, i\da, illi l-awtur ta' l-atturi g]amel \mien inkapa`itat; tassew illi parti minn din l-inkapa`ità kienet

[3] Ara x-xhieda ta' Lawrence Bilocca fis-seduta tat-8 ta' Frar 2002, *fol.* 155; ara wkoll *fol.* 141.

min]abba l-marda li kellu, i\da parti kienet ukoll min]abba l-ferita. Meta tqis il-gravità tal-marda u l-fatt illi kienet waslet fl-a]]ar, tant illi l-pazjent miet ftit xhur wara, il-qorti hija tal-fehma illi jkun xieraq illi tg]id, *arbitrio boni viri*, illi]amsa u sebg]in fil-mija (75%) ta' l-inkapa`ità kien min]abba l-marda u]amsa u g]oxrin fil-mija (25%) min]abba l-ferita.

L-awtur ta' l-atturi dam inkapa`itat bejn l-1 ta' {unju 1994, meta se]] l-in`ident, u t-13 ta' Jannar 1995, meta telaq l-impjieg[4] — mitejn u sitta u g]oxrin (226) jum, jew tnejn u tletin (32) [img]a. Kellu paga ta' sebg]a u sebg]in lira u tnejn u disg]in `ente\mu (Lm77.92)[5], u g]alhekk il-*lucrum cessans* ji[i elfejn erba' mija u tlieta u disg]in lira u erbg]a u erbg]in `ente\mu (Lm2,493.44). It-telf min]abba fil-ferita, li g]alih iwie[eb il-konvenut, huwa]amsa u g]oxrin fil-mija (25%) ta' dan, jew sitt mija u tlieta u g]oxrin lira u sitta u tletin `ente\mu (Lm623.36).

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi, wara li tordna illi l-Ministru tas-Sa]]a jin]are[mill-kaw\a, tg]id illi l-konvenut Tabib Ewlieni tal-Gvern f'isem il-Gvern ta' Malta g]andu jwie[eb g]ad-danni li [arrab l-awtur ta' l-atturi; tillikwida d-danni fis-somma ta' sitt mija u tlieta u g]oxrin lira u sitta u tletin `ente\mu (Lm623.36) u tikkundanna lill-konvenut i]allas lill-atturi dawn id-danni flimkien ma' l-img]ax u l-ispejje\ mitluba fi`-`itazzjoni.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------

4 *Fol.* 9.

5 Ara x-xhieda ta' Lawrence Bilocca fis-seduta tat-8 ta' Frar 2002, *fol.* 155.